

Niu Tireni.

TAU RUA TEKAU MA IWA

O K U I N I W I K I T O R I A .

No. 71.

WHAKARAPOPOTOTANGA.

Whakaingoatanga.
Matua-korero.

1. Ingoa Poto.
2. Whakamaramatanga.
3. Whakanoatanga o nga Ture me nga whakaritenga.
4. Nga whakaritenga kua timataia i mua me whakaotioti i runga i nga ritenga o tenei Ture.

I. TIKANGA WHAKATU MO TE KOOTI.

5. Kooti whenua Maori.
6. Tikanga mo te whakatu Kooti.
7. Utu tau ki nga Kai-whakawa Tumuaki.
8. Utu tau ki nga Ateha.
9. Moni orange ina haere i runga i te mahi.
10. Era atu Apiha mo te Kooti.
11. Hiri o te Kooti.
12. Kotahi Kai-whakawa Tumuaki me nga Ateha tokorua e whai mana ki te whakawa.
13. Whakahaeretanga o te mahi me te tikanga mo nga pukapuka whakaatu.
14. Tikanga kia whakatakotia.
15. Mana ki te karanga kai-korero ki te whiu hoki i te hunga e whakahawea ana.

II. HUURI.

16. E ahei ana kia whakaturia he Runanga Huuri.
17. Whakaturanga Runanga Huuri.
18. Kounu.
19. Oati a te tangata e whakaurua ana ki te Runanga Huuri.
20. Ki whakaoti i runga i te whakaaro tuturu.

III. TIKANGA WHAKAHAERE WHAKAWA ME TE MAHI O TE KOOTI.

- (1.) *Kimihanga take kia kitea tona tika he ranei.*
21. Take whenua ma te Maori te kupu kia ata kimihia.
 22. Panuitanga o te tono a te tangata me te Takiwa nohoanga o te Kooti ki te whakawa i taua take.
 23. Ma te Kooti e whakawa te take e whakarite kia whakaputaina te pukapuka whakaatu kia kua ranei.
 24. E ahei ana kia whakaputaina atu nga pukapuka whakaatu e rua e hia ranei mo te pihi whenua kotahi.
 25. Me matua ruri te whenua me poupuou nga rohe muringa iho ko te whakaputanga o te pukapuka whakaatu.
 26. Ko te ahua me te tohu o te pononga o te pukapuka whakaatu.
 27. Kei te Kooti te ritenga kia rere ranei i runga i nga tikanga o te korero patapatai te kupu whakariterite kia pehea ranei.
 28. Kei te Kooti te tikanga kia whakaputaina he kupu ki a te Kawana hei pupuru mo te whenua kia kua ai e tangata-ketia.
 29. Ko te pukapuka whakaatu me tuku ki a te Kawana.

(2.) *Taturanga o nga whenua Pumau.*

30. E ahei ana ma te Kooti e ata kimi nga kai whakariterite o te tangata whai whenua e mate kawenata kore ana.

31. Nga takiwa e noho ai te Kooti me Panui.
32. Kei te Kooti te tikanga kia whakaputaina te kupu whakariterite.
33. Te ahua me te tohu pononga o te kupu whakariterite.
34. Te mana o te kupu whakariterite.
35. E ahei ana kia tuhia te nama whakapapa o te kupu whakariterite kia whakapumautia.

(3.) *Nga rohe ki Waenga-iwi.*

36. Nga iwi e hiahia ana kia tohutohungia o ratou rohe ki waenga-iwi me tono mai ki te Kooti.
37. Ma te Kooti e ata kimi e whakaoti.
38. Ko te rohe ki waenga-iwi kia ruritia.
39. Te mana o te kupu whakariterite.

(4.) *Ko nga ritenga mo te whakawa i nga whenua Maori.*

40. Ma te Kooti e whakaotioti nga take e tukutukuna ana ki reira e te Kooti Hupirimi.
41. Te mana o tera whakaotinga.
42. Take a te tangata ki te whenua Maori e ahei ana kia whakarangona.
43. Ko nga pukapuka whakaatu me tuku ki te tangata i runga i tera.
44. Te mana o taua pukapuka whakaatu.
45. Ko taua ritenga whakawa tahi ano mo te whakaturanga o nga whenua Maori ki nga tamariki.

IV. KARAUNA KARAATI.

(1.) *Whakaaturanga Take.*

46. Karauna Karaati kia whakaputaina.
47. Te tangata e hoko ana i te pihi o tetahi whenua e puritia ana i runga i te ritenga o te pukapuka whakaatu e ahei ana kia whiwhi ia ki te Karauna Karaati.
48. Te mana o nga Karaati.
49. Me tukutuku Tauira nga Karauna Karaati ki te Komihana o nga whenua Karauna.

(2.) *Te wehewehenga o nga whenua pumau.*

50. I runga i te kupu tono mai a nga tangata uru ki nga whenua pumau e ahei ana ma te Kooti te ritenga kia wehewehea ranei kia kore ranei.
51. Ko te ritenga mo te whakahokinga o te Karaati tawhito.
52. Kia whakanoatia te Karaati tawhito me tona nama whakapapa.
53. Te whai mana o te whakanoatanga.
54. Te whai mana o te Karaati hou.

V. NGA TAKOHA ME NGA UTU WHAKAWA.

(1.) *Takoha.*

55. Nga takoha kia utua.
56. Nga takoha kia hoatu ki te Whare utu moni o te Koroni.
57. Ki te whai tautotohe e ahei ana ma te Tino Kaiwhakawa Tumuaki e whakaoti.
58. Kahore he mana o te pukapuka whakatangata ke i te whenua kia utua ra ano te takoha.
59. Te whaina ina tohutohungia tekatia ki roto ki te Rei te moni utu kaore tera ke i nui atu taua moni.
60. Te whaina ina whakatekaina e te tangata te moni utu.

Ture mo nga whenua Maori.

61. Kei te Kai-whakapapa pukapuka Tiaki te tikanga kia whakaoatitia te tangata kia mohiotia ai te pononga o te moni utu kua tohutohungia ki runga o te Rei.

(2.) *Utū-whakawa.*

62. Ko nga utu-whakawa e totika ana kia utua.
63. E ahei ana te whakarite taihoa nga moni utu e whakaputa otira me whai tikanga marama kia tuturu ai.
64. E ahei ana ma te Kooti e whakarite nga utu-whakawa kia hia ranei.

VI. WHAKAPAUPAUNGA O TE MONI.

65. Ko nga takoha me era o nga moni puta mai me hoatu ki te Whare Tiaki moni o te Koroni.
66. Whakapaupaunga o aua Moni.

VII. TIKANGA MO TE MAHI RURI WHENUA.

67. Me whai pukapuka whakatu i a ratou nga kai ruri whenua.
68. Kei te Kooti te tikanga kia hoatu te Karauna Karaati kia puritia e te kai-ruri whenua.
69. Ki te whai tautotohe e ahei ana ma te Kooti e whakaoti.
70. Nga moni utu ruritanga e ahei ana te whakarite kia utua e ia tangata e ia tangata.
71. He mea ano e ahei kia kaua e matua ruritanga te whenua.

VIII. ERA ATU WHAKARITERITENGA.

72. Panuitanga aha aha e puta atu ana i te Kooti.
73. Ki te whakahuatia te ingoa o tetahi tangata ki roto ki te Pukapuka whakariterite me puta utu kore atu tetahi ki a ia.

74. Nga Rei katoa me whakaotioti ki te aroaro o te Kai-whakawa Tumuaki o tetahi Kai-whakawa ranei.

75. Ko nga taumautanga katoa mo te hoko whenua Maori e noa ana.

76. Whenua rahui hei huarahi aha aha.

77. E ahei ana kia whakaputaina he moni ki te tangata Maori hei utu ki te kai-ruri.

78. Kahore tenei. Ture e eke atu ki runga ki nga ritenga o nga Ture whakaotioti tikanga whenua;

79. O te Ture whakatakoto Ture iti ki nga Takiwa Maori ("Native Districts Regulation Act 1858") o te Ture whakarite Kooti Maori ranei ("Native Circuit Courts Act 1858"),

80. Ki runga ranei ki nga ritenga o te Ture whakaputa moni mo Niu Tireni i runga i te tikanga o te Kai-taonga ("New Zealand Loan Act 1856").

IX. KARANGA KI TETAHI ATU KOOTI.

81. Kei a te Kawana te ritenga kia whakaputaina e ia te Ki i roto i tona Runanga kia ata whakarangona tuaruatia e te Kai-whakawa tetahi take kua rangona nei ano ki mua atu.

X. WHAKARITENGA KE ATU.

82. Te Tutakitanga o te Papa o Manawatu ki waho o nga ritenga o tenei Ture.

83. Nga whakaritenga *ki te puta he pera a muri nei* mo te tuku whenua ki te Karauna e taea te whakaotioti.
Tauria.

Whakaingoaatanga.

HE TURE hei whakatikatika hei whakaputahi i nga Ture e whai tikanga ana ki runga ki nga whenua i roto i te Koroni e mau tonu ana ano i runga i ta te Maori tikanga pupuru o namata hei whakarite hoki kia mohiotia ai te tuturutanga o nga whenua Maori a hei whakatakoto tikanga mo te whakaturanga iho o nga whenua matua mo era atu mea hoki. [Akatopa 30, 1865.]

Matua-korero.

NO TE MEA he pai ano kia whakatikatikaia kia whakaputahitia nga Ture whakaoti tikanga whenua i roto i te Koroni e tau tonu ana ano ki aua whenua nga tikanga pupuru a te Maori hei whakarite hoki kia mohiotia ai nga tangata e purutia ana e ratou aua whenua i runga i aua ritenga hei tautoko ake i tetahi tikanga hou hei tinei i taua tikanga pupuru a hei whakatakoto i tetahi ritenga mo taua tikanga pupuru o namata kia whakarerea kia mau anake te whenua i runga i te Karauna Karaati hei whakatakoto tikanga hoki mo te whakaturanga o nga whenua matua ina mahuetia taua ritenga pupuru o namata a hei whakatakoto i etahi atu tikanga mo runga mo anei mea kua whakahuatia nei.

NA KIA MEINGA HEI TURE e te Runanga Nui o Niu Tireni i tona huihuinga i roto i te Paremete nei i runga hoki i te mana o taua Runanga nga ritenga i raro iho nei.

I. Ko te ingoa Poto o tenei Ture ko te "Ture mo nga whenua Maori 1865."

Ingoa Poto.

Ture mo nga whenua Maori.

II. Ina kowhiria nga ritenga o tenei Ture koia ano enei ki raro iho nei ko nga ritenga o nga kupu ka tuhia nei ki te mea ia kahore e apititia atu ki aua kupu tetahi mea hei whakariroi ke i anei ritenga. Whakamaramatanga.

“Tangata Maori” tona ritenga ko nga tangata Maori o te Koroni o Niu Tireni e uru ana hoki ki roto ki tenei ingoa nga hawhe-kaihe katoa.

“Whenua Maori” tona ritenga ko nga whenua i roto i te Koroni e purutia ana e te Maori i runga i o ratou tikanga o namata.

“Whenua Pumau” tona ritenga ko nga whenua e mau ana i runga i te Karauna Karaati he paanga ranei he urunga ki te pera.

“Kai Whakapapa Pukapuka Tiaki” tona ritenga ko te Kai-whakapapa pukapuka tiaki mo te Takiwa kei reira nga whenua pumau e whakariteritea ana.

III. Te “Ture hoko whenua Maori” te “Ture whakatatu whenua a te tangata e mate kawenata kore ana 1861” Te “Ture whakatatika i te Ture mo nga whenua Maori 1864” kua noa katoa enei i tenei ture. Whakanoatanga o nga Ture me nga whakaritenga.

IV. Otira kua whakaritea ko nga whakaritenga katoa kua timataia i runga i tetahi i etahi ranei o aua Ture nei a tenei te whakahaerea nei e taea ano te whakatatu te whakaotioti i runga i nga ritenga e whakatakotoria ana e tenei Ture i te mea ra ia e tau tika ana ki reira nga ritenga o tenei Ture. Nga whakaritengakua timataia i mua me whakaotioti i runga i nga ritenga o tenei Ture.

I.—RITENGA MO TE WHAKATU KOOTI I RUNGA I RONGA I RONGA O TENEI TURE.

I. TIKANGA WHAKATU MO TE KOOTI.

V. Te Kooti Whenua Maori o Niu Tireni (ko muringa iho nei kiia ai ko te Kooti) ka whakaritea hei Kooti Whakapapa mo te kimihanga o te take a te tangata ki te whenua Maori hei whakatuturu i te urunga o te Maori ki te whenua Maori ki nga whenua pumau hoki i mate kawenata kore te tangata Maori nona te whenua mo era atu ritenga hoki ko muri nei whakaputaina atu ai. Kooti whenua Maori.

VI. Nga Kai-whakawa mo te Kooti koia anei he kotahi Kai-whakawa Tumuaki ma te Kawana e whakatu i runga i nga tikanga mo te pera e whakamana i raro i te Hiri nui o te Koroni (koia te kiia ko te Tino Kai-whakawa Tumuaki) me era atu Kai-whakawa Tumuaki me whakatu ano e ia i runga i aua ritenga nei kia mau tonu tera mahi i a ratou e mahi tika ana me etahi Ateha hoki he tangata Maori ratou he mea whakatu marire na te Kawana kia pumau ki tera mahi mo te wa e paingia ana e ia. Tikanga mo te whakatu Kooti.

VII. Ko te utu tau e hoatu ki te Tino Kai-whakawa Tumuaki e waru rau pauna mo te tau ko te utu tau ki era atu Kai-whakawa Tumuaki ki a kaua e nui atu i te ono rau pauna mo te tau kei a te Kawana tonu te ritenga mo te utu kia hia ranei mana e whakarite i ia wa i ia wa otira ki te mea tera atu ano kei a ratou era mahi Kuini e whiwhi ai ratou ki te moni kei a te Kawana te tikanga ko nga utu e tau ana ki ia tangata ki ia tangata o ratou i runga i nga ritenga o tenei Ture kia whakaritea i runga i te nui i te iti ranei o te utu ki a ratou mo tera mahi kia tae ra ano ki te ritenga e totika ana ki tona whakaaro. Utua tau ki nga Kai-whakawa Tumuaki.

VIII. Ko te utu tau e hoatu ki nga Ateha tera pea ekore e rite te utu o tetahi ki to tetahi engari kei a te Kawana te tikanga. Utua tau ki nga Ateha.

IX. Ka hoatu he moni oranga ki te Tino Kai-Whakawa Tumuaki ki nga Kai-Whakawa Tumuaki me nga Ateha hoki ina haere i runga i te mahi e tau ana kia ratou i runga i nga tikanga o tenei Ture ma te Kawana e whakarite i tenei wa i tenei wa kia hia ranei. Moni oranga ina haere i runga i te mahi.

X. Ka tika ki ta te Ture ma te Kawana i tenei wa i tenei wa e whakatu etahi Kai-tuhituhi Kai-whakamaori me era atu Apiha kia Era atu Apiha mo te Kooti.

Ture mo nga whenua Maori.

haere ngawari ai te mahi o te Kooti i te roanga me te whanui o tenei Koroni ko nga utu mo ia tangata mo ia tangata o ratou me te tuturu o ta ratou mahi kia rite ki ta te Kawana e hiahia ai.

Hiri o te Kooti.

XI. Me whai Hiri te Kooti ki tenei ki tenei o nga Kai-whakawa Tumuaki katoa tiaki ai hei Hiri i nga pukapuka whenua katoa e totika ana kia hiritia kia whakaputaina atu e te Kooti.

Kotahi Kai-whakawa Tumuaki me nga Ateha tokorua e whai mana ki te whakawa.

XII. Ina mahi tahi tetahi o nga Kai-whakawa Tumuaki o te Kooti ratou ko nga Ateha kia kua e neke iho i te tokorua ka rite to ratou whai mana pera tahi me to te Kooti ki runga ki nga tikanga whakawa katoa e tau ana nga ritenga o tenei Ture ki reira te mea ia kahore tetahi mea e whakaotia ki te aroaro o te Kooti ki te kore e whakaae te Kai-whakawa Tumuaki me nga Ateha tokorua ki taua mea i runga i te whakaaro kotahi.

Whakahaeretanga o te mahi me te tikanga mo nga pukapuka whakaatu.

XIII. Kei te Tino Kai-whakawa Tumuaki te mahi whakahaere i nga tikanga o te Kooti otira me ma runga tonu i nga ritenga kua whakatakotoria nei e tenei Ture a ki te mea i runga i nga ritenga o taua Ture nei he pai kia whakaputaina tetahi kupu whakaatu kupu tonu ranei ki te Kooti e ahei ana kia hoatu taua kupu whakaatu kupu tonu ranei ki tenei ranei ki tenei ranei o nga Kai-whakawa Tumuaki.

Tikanga kia whakatakotoria.

XIV. He tika ki ta te Ture kia whakatakotoria e te Tino Kai-whakawa Tumuaki i tenei wa i tenei wa etahi ritenga a mana ano hoki e whakakore e whakaahua ke i tenei wa i tenei wa aua tikanga hei whakarite i nga ra nohoanga i te ritenga mahi me era atu ritenga o te Kooti i nga tikanga hoki e pa ana ki nga Kai-ruri me era atu Apiha e uru ana ki nga mahi o te Kooti Na ko nga ritenga katoa e whakatakotoria ana e whakaahuatia ketia ana i runga i tenei ka pera ano te whai mana ina whakaaetia e te Kawana ano i whakaurua katoatia ki roto ki tenei Ture.

Mana ki te karanga kai-korero ki te whiu hoki i te hunga e whakahawe ana.

XV. Ka rite tonu te mana o te Kooti pera me te mana o te Kooti Hupirimi ki te karanga ki te whakatae atu i nga kai-korero ki te tono kia hoatu nga pukapuka e whai korero ana mo te whakawa ki te whiu i nga tangata turi ki te haere atu ina hamenetia hei kai-korero ina turi ki te whakapuaki korero ranei i roto i te whakawa ki te hoatu ranei i nga pukapuka e whai korero ana mo te whakawa pera ano hoki tona mana ki te ata whakarite marire kia noho pai te tangata i roto i te whakawa kia whakarongo ki ona ritenga i te wa e noho ana te Kooti ki te whiu hoki i te hunga e whakahawe ana.

II. HUURI.

II. HUURI.

E ahei ana kia whakaturia he Runanga Huuri.

XVI. Kei te Kooti te tikanga mo nga take katoa e hoatu ana i runga i nga ritenga o tenei Ture kia whakawakia i runga i tona whakaaro ake i runga ranei i te tono a te tangata e uru ana ki taua mea otira me matua puta atu te tono a taua tangata ki mua o te whakawakanga o taua mea kia whakaritea kia whakawakia ki te aroaro o tetahi Runanga Huuri a ki te mea e aro ana te Kooti ki tera he pai kia waiho kia whakaotia a tetahi atu rangi nohoanga o te Kooti ina taea tetahi Runanga Huuri te huihui.

Whakaturanga Runanga Huuri.

XVII. Nga Runanga Huuri hei whakawa take i runga i tenei Ture me whakatu i runga i nga ritenga e whakatakotoria e te Kawana.

Kounu.

XVIII. E taea ana e nga tangata o tetahi taha o te whakawa o tetahi taha te kounu etahi o nga tangata kua oti te kowhiri hei Runanga Huuri kia tokoono ma tetahi kia tokoono ma tetahi.

Oati a te tangata e whakaurua ana ki te Runanga Huuri.

XIX. Ko ia tangata ko ia tangata o te Runanga Huuri ina whakanohoa peratia ka meinga kia tino ki pono iho ki te aroaro o te Kai-whakawa Tumuaki ko nga kupu o tana oatitanga kia penei me enei kei raro nei ara :—

Ko ahau ko *Mea* e tino ki pono ana e ata kimi marire ahau i te

Ture mo nga whenua Maori.

tuturutanga i runga i te tika me te pono o te take e takoto ana ki waenga o tenei hunga maku hoki e whakapuaki te tino toitutanga o toku whakaaro i runga i te tikanga o nga kupu a nga kai-korero me te kore o te wehi o toku ngakau me te kore o toku whakaaroaro ki te tangata.

XX. Ka meinga ko te kupu whakaoti a taua Runanga Huuri kia kotahi me puta i runga i te whakaaro tahi a ki te mea kahore e taea e te Runanga Huuri te whakakotahi ta ratou kupu a taka noa nga haora tekau ma waru kei te Kooti te tikanga kia tukua nga tangata o te Huuri kia haere a ki te pena ka waiho te mea e whakawakia ana kia tu mo tera atu nohoanga o te Kooti ki taua wahi ki tetahi wahi tata ranei ki reira kei te Kooti te tikanga.

Ki whakaoti i runga i te whakaaro tuturu.

III. TIKANGA WHAKAHAERE WHAKAWA ME NGA MAHI TUTURU O TE KOOTI.

(1.) *Kimihanga take kia kitea tona tika he ranei.*

XXI. E ahei ana ia tangata Maori ia tangata Maori te tuhi mai i tana pukapuka whakaatu ki te Kooti mo tona urunga ki tetahi Pihi Whenua Maori me tohutohu mai te ingoa me nga rohe o te Whenua me te ingoa o te iwi o nga tangata ranei e aetia ana e ia to ratou urungatahi ki taua Pihi me tohutohu hoki e ia tona hiahia kia whakawakia tona take ki reira e te Kooti kia pono ai te whakaputa atu e te Karauna tetahi pukapuka tiaki mo taua Pihi whenua.

III. TIKANGA WHAKAHAERE WHAKAWA ME TE MAHI O TE KOOTI.

(1.) *Kimihanga take kia kitea tona tika he ranei.*

Take whenua ma te Maori te kupu kia ata kimihia.

XXII. Ina tae te pukapuka tono ki te Kooti e ahei ana kia Panuitia e reira taua mea kia rangona ai e te katoa hei taua wa ano hei muri iho ranei Panuitia ai te ra nohoanga me te wahi e noho ai te Kooti ki te whakawa i taua take.

Panuitanga o te tono a te tangata me te Takiwa nohoanga o te Kooti ki te whakawa i taua take.

XXIII. A te nohoanga pena o te Kooti ma te Kooti e ata kimi i runga i te kupu a nga kai-korero e totika ana ki tona titiro te take tuturu te urunga ranei o te tangata nana te tono me era atu tangata ki te Whenua mo reira te Panui ma te Kooti hoki e whakarite kia tuhia kia whakaputaina atu te pukapuka whakaatu a ma taua pukapuka whakaatu e tohutohu nga ingoa o nga tangata o te iwi ranei nona taua whenua e uru ana ranei ratou ki taua whenua i runga i te tikanga Maori me te ata tohutohu hoki i nga rohe o te whenua kua whakaahuatia ki roto ki taua pukapuka whakaatu kei te Kooti hoki te ritenga kia hoatu kia kaua ranei e hoatu he pukapuka whakaatu ki te tangata nana te tono ki tetahi atu tangata ranei kua whakaritea ano hoki kia kaua he pukapuka whakaatu e whakaputaina ki nga tangata tokomaha atu i te tekau a kua whakaritea ano hoki mehemea e poka atu ana nga eka o te Pihi kua whakawakia te take a te tangata ki reira i te rima mano eka ekore e ahei kia whakaputaina atu te pukapuka whakaatu i runga i te ingoa anake o te iwi.

Ma te Kooti e whakawa te take

E whakarite kia whakaputaina te Pukapuka whakaatu

Kia kaua ranei.

XXIV. He tika ki ta te Ture ma te Kooti e whakarite kia tuhia kia hoatu nga pukapuka whakaatu e rua e hia ranei mo nga whenua kei roto kei te Pihi kotahi ina kitea e ratou i te whakawakanga tera atu etahi o nga tangata uru tika ki reira e hiahia ana kia motuhaketia o ratou whenua to ratou paanga ki reira kia ata wehewehea ranei taua whenua.

E ahei ana kia whakaputaina atu nga pukapuka whakaatu e rua e hia ranei mo te Pihi whenua kotahi.

XXV. Kahore te Kooti e whakaoti i runga i te whakawa i te take a te tangata ki te whenua ki te kore e hoatu ki te aroaro o te Kooti i roto i te whakawa te mapi ruri o taua whenua na tetahi kai-ruri he mea whakatu na te Kawana taua mea i mahi i runga i nga tikanga e rite ana ki anei kua whakahuatia nei ki te kore ranei e whakaaturina mai i runga i te pono ki te Kooti tera kua oti te ata tohutohu ki runga ki taua whenua me te marama me te tika o te tohutohu nga rohe o reira Otira tenei ano kei muri nei nga ritenga e waea ai enei.

Me matua ruri te whenua me pou pou nga rohe muringa iho ko te whakaputanga o te pukapuka whakaatu.

Ture mo nga whenua Maori.

Ko te ahua me te tohu o te pononga o te pukapuka whakaatu.

XXVI. Ko te ahua mo aua pukapuka whakaatu kia rite ano ki te Tauira korero e piri nei ki tenei Ture a me whakaahua ki runga o taua pukapuka whakaatu me whakapiri ranei ki reira te ahua o te whenua mo reira taua pukapuka ko te pononga hoki o taua pukapuka me tohu marire ki te ingoa o te Kai Whakawa Tumuaki nana taua mea i whakaoti ki te ingoa ranei o te Tino Kai Whakawa Tumuaki hiri rawa ki te Hiri o te Kooti me tuhi ano hoki ki roto ki tetahi pukapuka whakapapa e meinga hei pera kia pumau ai.

Kei te Kooti te ritenga kia rere ranei i runga i nga tikanga o te korero patapatai te kupu whakariterite kia pehea ranei.

XXVII. I roto i te whakawakanga o nga take katoa e ahei ana ma te Kooti e ki kia rere te tikanga i runga i to te kupu patapatai i tetahi ritenga whakaoti ranei e totika ana ki tona whakaaro.

Kei te Kooti te tikanga kia whakaputaina he kupu ki a te Kawana hei pupuru mo te whenua kia kua ai e tangataketia.

XXVIII. He tika ki ta te Ture ma te Kooti i roto i te whakawakanga e whakarite kia whakarangona nga kupu a etahi mo te tika mo te he ranei o te pupuru kei tangataketia tetahi wahi o te whenua te whenua katoa ranei e whakawakia ana ki te whakapiri hoki i tetahi ritenga ki te whenua ki te hoatu ranei i te kupu mo reira ki a te Kawana ko aua kupu (mehemea e whai kupu ana) me nga take kupu e paingia ana e te Kooti kia apititia ki reira me whakapiri ki te pukapuka whakaatu.

Ko te pukapuka whakaatu me tuku ki a te Kawana.

XXIX. Me tukutuku tonu ki a te Kawana aua pukapuka whakaatu ina piri ki runga te tohu o te pononga ina tuhia hoki ki roto ki te pukapuka whakapapa me tuku tahi era ki a te Kawana me te kupu apiti (mehemea e whai kupu ana) kua whakahuatia nei ki te rarangi i runga tata ake nei.

(2.) *Taturanga o nga whenua Pumau.*

(2.) *Taturanga o nga whenua pumau.*

E ahei ana ma te Kooti e ata kimi nga Kai-whakariterite o te tangata whai whenua e mate Kawenata kore ana.

XXX. Ki te mate kawenata-kore tetahi tangata Maori nona tetahi whenua Pumau i puritia e ia i runga i nga ritenga o te Ture o te tika ranei a kahore i whakataturia aua whenua e ia ki tetahi tangata ke i runga i te ritenga o te kawenata o te pehea ranei ka tika ki ta te Ture ma te Kooti (i runga i te tono a tetahi tangata e ki ana tera ia te uru ana ki aua whenua Pumau) e patapatai e kimi i runga i te kupu a nga kai korero e totika ana mo reira ki tona whakaaro kia kitea ai ki to te Ture ritenga ina haere tahi tera me te tikanga Maori ko wai ranei i runga i to te Kooti whakaaro e tika ana kia tatu iho ki a ia nga whenua pumau a te tangata i mate kawenata kore nona nei aua whenua.

Nga takiwa e noho ai te Kooti me Panui.

XXXI. Ko taua ata kimihanga me whakahaere i roto i te Kooti tuwhera i tetahi wa pai atea me whakaatu marire i runga i nga ritenga kua whakatakotoria nei mo te nobo o te Kooti ki te whakawa take e tau ana ia ki runga ki tenei nga tikanga o te mana kua tukua atu ki te Tino Kai Whakawa Tumuaki.

Kei te Kooti te tikanga kia whakaputaina te kupu whakariterite.

XXXII. Hei reira te Kooti ka whakaputa i te kupu whakariterite tohutohu rawa te matenga kawenata-koretanga o taua tangata te ahua me te ritenga o nga whenua Pumau nona aua whenua i tona matenga nga ingoa me te ahua o nga tangata i roto i te tuturutanga o te whakaaro o te Kooti e tika ana kia tatu kia ratou aua whenua Pumau kua whakahuatia nei.

Te ahua me te tohu pononga o te kupu whakariterite.

XXXIII. Aua pukapuka whakariterite kia kotahi tonu te ahua ma te Tino Kai Whakawa Tumuaki e whakaahua me tuhi e te Tino Kai-Whakawa Tumaki e te Kai-Whakawa Tumuaki ranei nana i whakahaere te whakawa o te take tona ingoa ki taua pukapuka a me hiri hoki ki te Hiri o te Kooti hei tohu pononga.

Te mana o te kupu whakariterite.

XXXIV. Rite tonu te mana ki to te Ture titiro o te pukapuka whakariterite penei ki to te kawenata ata mahi whakaoti marire i runga i nga tikanga o te Ture Ingarangi ma tenei ka tapu ai nga whenua aha aha ki a te Kuini i runga i nga tikanga o te Ture mo te tangata kahore nei ona uri whanaunga ranei e mate kawenata-kore ana ma tenei hoki tapu ai aua whenua aha aha ki te tangata e totika

Ture mo nga whenua Maori.

ana ki to te Ture titiro kia tatu iho nga mea o taua tangata i mate kawenata kore ki a ia otira kahore e eke atu nga tikanga o tenei ki runga ki era atu mea aha aha a te Kuini a tetahi atu tangata ranei.

XXXV. Me tuhi nga pukapuka whakariterite katoa me whakapapa ki roto ki tetahi pukapuka e waiho ana e te Kooti hei pera a ki te homai te moni utu tika mo te pera ka whakapapaina ki roto ki te whare whakapapa rei ko reira ingoatia ai taua pukapuka he Kawenata Whakariterite.

E ahei ana kia tuhia te nama whakapapa o te kupu whakariterite kia whakapumautia.

(3.) Tohutohunga o nga rohe ki waenga-iwi.

(3.) Nga rohe ki Waenga-iwi.

XXXVI. Ki te mea e hiahia ana nga Iwi tokorua Hapu ranei kia tohutohungia e te Kooti te raina e tapahi ana i te whenua Maori e puritia ana e raua tahi he tika ki ta te Ture kia tonono mai tetahi raua tahi ranei ki te Kooti me te whakaatu mai i to raua hiahia mo te rohe kia ata tohutohungia.

Nga iwi e hiahia ana kia tohutohungia o ratou rohe ki waenga-iwi me tonono mai ki te Kooti.

XXXVII. Ma te Kooti e tukutuku aua pukapuka tonono katoa ki a Te Kawana a ki te mea e ahua tika ana ki a Te Kawana i roto i tona Runanga e he pai he tika kia tohutohungia taua rohe a kahore he take riri e tupu ake i waenga-iwi mo te aronga atu ki taua mea ka tika ki ta te Ture kia panuitia atu e te Kooti ki aua Iwi e rua Hapu ranei (mehemea ra ia hoki he kotahi anake i uru ki taua pukapuka tonono) hei roto i tera Panui hei tetahi ki muri iho ranei whakaritea ai te ra me te wahi turanga mo te Kooti ki te whakawa i taua mea e ahei ana ano hoki ma te Kooti e whakahaere etahi atu tikanga mo te whakaoti i taua mea i runga i te whakawa e whakatakoto ranei etahi ritenga takataka (ko raro iho nei tohutohungia ai) hei muri iho o te ruritanga whakaputaina ai te kupu whakariterite tuturu ata tohutohungia ai te rohe ki runga ki ta te Kooti e titiro he tika.

Ma te Kooti e ata Kimi e whakaoti.

XXXVIII. Kahore nga pukapuka whakariterite e tuhia kia oti marire ra ano i runga i te utu a te tangata tonono a nga iwi e rua ranei nga rohe te ruri te whakaahua e tetahi Kai ruri whakatu (ma te Kooti tenei e whakarite) kia tohutohungia tuturutia hoki taua rohe ki runga ki te whenua otira tenei ano ia nga ritenga e waea ai enei kei muri iho nei.

Ko te rohe ki waenga-iwi kia ruritua.

XXXIX. Ko te ritenga o te kupu whakariterite penei e meingatia hei ritenga tuturu ki roto ki te Kooti mo te rohe wehe ki waenga-iwi o nga whenua e tau ana ki reira nga ritenga o taua kupu i roto i nga whakawa katoa ina hua mai ano te pera ki muri iho mo aua whenua mo nga whenua tutata ranei ki reira.

Te mana o te kupu whakariterite.

(4.) Ko nga ritenga mo te whakawa i nga whenua Maori.

(4.) Ko nga ritenga mo te whakawa i nga whenua Maori.

XL. Ki te mea ka whaowhina mai tetahi whakawa tukunga iho ranei no tetahi whakawa he mea e mau ana i te take tuturu i runga i te ritenga Maori ranei taua mea he tikanga paanga ranei ki tetahi whenua Maori ki te whaowhina mai ki te Kooti te penei i runga i te kupu tuku a te Kooti Hupirimi hei reira ano whakarangona ai e te Kooti me te whakaoti tonu iho ko taua whakaotinga te tuku ki te Kai Whakapapa o te Kooti Hupirimi mo te Takiwa-nui kei reira te whenua e whakawakia ana te take tangata ki taua whenua.

Ma te Kooti e whakaoti nga take e tukutuku ana ki reira e te Kooti Hupirimi.

XLI. Ko taua whakaotinga te meinga e te Kooti Hupirimi ko te whakaotinga manatanga o taua mea ahakoa take tuturu take pupuru ranei i runga i to te Maori tikanga pera tahi tona mana tona tuturu me to te kupu whakaoti a te Runanga Huuri i roto i te Kooti Hupirimi.

Te mana o tera whakaotinga.

XLII. E ahei ana tenei tangata Maori tenei tangata Maori te hoatu tuhituhi ki te Kooti tana kupu whakaatu mo tona urunga ki tetahi

Take a te tangata ki te whenua Maori e

Ture mo nga whenua Maori.

ahei ana kia whakarangona.

whenua Maori me whakaatu te ingoa me ata tohutohu nga rohe me nga ingoa o nga tangata e aetia ana e ia to ratou urunga tahitanga ki taua whenua me tona hiahia hoki kia ata kimihia tona take ki reira e te Kooti.

Ko nga pukapuka whakaatu me tuku ki te tangata i runga i tera.

XLIII. Mehemea ina Panuitia e te Kooti tana kupu tonu i runga i te ritenga kua whakatakotoria nei mo te pera ka tapatahi te whakaaro o te tangata nana te tonu ratou tahi ko nga tangata e ara ana ki runga ki te whakahe i tana take (mehemea e whakahengia ana e etahi) tuhituhia rawatia ta ratou whakaaetanga kia pera me ta te Kooti e whakaaro e totika ana kia tukuna kia whakaotia e te Kooti mo runga mo te tika o taua take mo tetahi atu kupu whakaoti ranei e tuturu i runga i to te Kooti whakaaro kia pera hei painga mo te tangata nana te tonu mo tetahi atu ranei ka ahei te Kooti te whakarongo i taua mea i runga i nga tikanga kua oti nei te whakatakoto mo te whakawa take whenua otira kua whakaritea me hoatu te pukapuka whakaatu nga pukapuka whakaatu ranei ki te tangata e whakahuatia ana tona ingoa me te tuturu o tona take ki roto o taua pukapuka kua whakaritea ano hoki ki te whakaputaina e te Kooti tetahi tikanga pupuru aha ranei ka apititia ki taua pukapuka whakaatu kahore e ahei i te Kooti te hoatu kia kite ra ano te Kawana kia whakapai kia whakahore ranei i aua tikanga pupuru pehea ranei kia tuhia hoki e ia ki runga ki taua pukapuka whakaatu te wahi o taua kupu pupuru pehea ranei e totika ana ki tona whakaaro kia tuhia ki reira.

Te mana o taua pukapuka whakaatu.

XLIV. E tuturu tonu ana nga tikanga o aua pukapuka whakaatu ki roto ki nga Kooti katoa o te Ture i roto i tenei Koroni mo nga tangata e puritia ana e ratou te whenua Maori kua whakaahuatia ki reira a e pai ana hoki kia whakapapa aua pukapuka whakaatu ki roto ki te Whare whakapapa pukapuka Tiaki.

Ko taua ritenga whakawa tahi ano mo te whakataturanga o nga whenua Maori ki nga tamariki.

XLV. Ki te ki tetahi tangata Maori tena te tika ana kia tatu iho ki a ia tetahi whenua Maori wahi ranei o te whenua a tetahi tangata Maori kua mate i te wa e nonatia ana ano taua whenua me puta tuhituhi atu ki te Kooti tana tonu me ata tohutohu marire nga tikanga o tona take me tona hiahia kia whakarangona e te Kooti kia whakaotia tona tikanga ki reira me matua whakariterite nga tikanga kua tohutohungia nei mo te whakataturanga o nga whenua pumau hei muri o tenei katahi ka whakarangona te take ka whakaotia ka whakaputaina hoki te pukapuka whakaatu me te tohutohu marire i te whakaotinga o taua mea tuturu tonu iho tera i roto i nga Kooti katoa o te Ture ki runga ki nga mea katoa e take ake ana i roto o taua mea kua whakaotia nei.

IV. KARAUNA
KARAATI.

(1.) *Whakaaturanga Take.*

Karauna Karaati kia whakaputaina.

IV. KARAUNA KARAATI.

(1.) *Whakaaturanga Take.*

XLVI. Ina tae ki a Te Kawana te pukapuka whakaatu o te Kooti mo te take a te tangata ka tika ki ta te Ture kia whakahaua e ia kia tuhia tetahi Karauna Karaati whakaputa rawa atu tera i raro i te Hiri nui o te Koroni kei reira nga whenua kua oti te whakaahua ki roto ki te pukapuka whakaatu hoatu rawa ki nga tangata no ratou nga ingoa kei roto hei whakatuturu ki a ratou i te whenua i te paanga ranei ki te whenua kua oti te whakaahua ki reira kua tohuhungia ranei te ingoa ki roto a ki te mea he mea apiti atu na te Kooti ki taua pukapuka whakaatu tetahi kupu whai tikanga penei me anei kua whakahuatia ki runga ake nei ka tika ki ta te Ture kei tangata-ketia taua whenua kia whakaurua e Te Kawana ki roto o te Karaati tetahi kupu pupuru tetahi ritenga ke atu ranei rite tahi ki era kua tohu-

Ture mo nga whenua Maori.

tohungia i roto i te kupu apiti a te Kooti ki taua take he mea ata whakaotioti penei tona tikanga me anei ka takoto ki muri iho nei.

XLVII. Ki te mea ka hokona e tetahi tangata ka peheatia ranei a ka nonatia te whenua te urunga ranei ki te whenua Pihi whenua ranei o etahi tangata Maori kua whakahuatia ki roto ki tetahi pukapuka whakaatu a kahore i apitia tetahi kupu pupuru whai tikanga ranei ki reira. Rei rawa taua mea he mea whakaotioti he mea whakapumau i runga i nga ritenga mo te pera kei muri nei te whakata-kotoria ai ka tika ki ta te Ture kia whakahaua e te Kawana kia tuhia tetahi Karauna Karaati kia hoatu ki taua tangata nana i hoko otira me whakahoki mai ano taua Karauna Karaati i runga i nga ritenga mo te pera ina wehewehea nga whenua Pumau.

Te tangata e hoko ana i te pihiri o tetahi whenua e puritia ana i runga i te ritenga o te pukapuka whakaatu e ahei ana kia whiwhi ia ki te Karauna Karaati.

XLVIII. E tuturu nga ritenga o aua Karauna Karaati pera tonu me nga Karauna Karaati mo nga whenua takoto noa Tikitu ranei o te Karauna ano me he whenua tuku tera na nga tangata Maori no ratou taua whenua ki a te Kuini e kapea ana e tenei nga tikanga aha aha o nga tangata katoa ki reira haunga anake ia o era hunga me o ratou tamariki whakarite kai-pupuru ranei aha aha e whakahuatia ana o ratou ingoa ki roto ki te Kawenata Whakariterite e apitia ana ki reira i runga i nga ritenga kua oti nei te whakahua ko aua tangata ka whakaurua ki taua whenua paanga ranei ki te whenua kua whakahuatia ki reira i runga ia i nga ritenga (ki te mea e whai pera ana) ka whakahuatia ki taua Karaati ka tuturu hoki i tera nga ritenga nga rohe me te nui o taua whenua me nga tangata no ratou te whenua a i runga hoki i era atu tikanga katoa e pera tonu ana tona whai mana me era atu Karaati e puta atu ana i te Karauna.

Te mana o nga Karaati.

XLIX. Ma te Hekeretari mo nga whenua Karauna ma tetahi atu tangata whakatu ranei e tuku tauira tonu nga Karaati penei katoa ki te Komihana mo nga whenua Karauna o te Takiwa-nui kei reira te whenua e Karaatitia ana.

Me tukutuku tauira nga Karauna Karaati ki te Komihana o nga whenua Karauna.

(2.) Wehewehenga o nga whenua Pumau.

(2.) Te wehewehenga o nga whenua pumau.

L. Ki te mea i runga i nga tikanga o te mana kua tukua atu nei e tenei ki a ia ka whakaputaina atu e Te Kawana he Karaati ki nga tangata i neke ake i nga tangata tokorima e hiahia ana ratou kia haehaea nga whenua pumau e whakahuatia ana ki roto ki te Karaati kia ahei ai te wehewehe taua whenua ki nga tangata kua no ratoutia a ki te mea kahore ano he hokonga rihitanga he ahatanga ranei kua whakahaerea ki runga o aua whenua pumau o tetahi wahi ranei o taua whenua ma aua tangata e tono ki te Kooti kia haehaea taua whenua a ki te whakahokia ki te Karauna te Karaati tawhito ka ahei ma te Kooti i runga i tona whakaaro e whakarongo nga kupu a nga Kai-korero e whakarite kia haehaea penatia pehea ranei i runga i te hiahia a nga tangata tono atu ka ahei hoki kia whakaputaina atu ano etahi pukapuka whakaatu hou i runga i nga tikanga o taua wehewehenga a ko nga ritenga kua oti nei te whakahua mo te mahi a te Kooti ki te whakaputa i nga pukapuka whakaatu mataati mo te mahinga mo te whakaputanga o nga Karauna Karaati tuatahi e tau ano hoki aua ritenga ki runga ki te mahi a te Kooti mo te whakaputa i nga pukapuka whakaatu hou ki te tuhinga ki te whakaputanga hoki o te Karauna Karaati hou e te Kawana hei whakakapi mo te mea kua hoki ki te Karauna otira kua whakaritea kahore e tika ki ta te Ture kia whakaurua ki roto ki te Karauna Karaati hou e te Kawana etahi ritenga ke kahore i roto i te Karaati mataati ki te whakapakeke ranei ite tahi ritenga e ngawari ana i te mea o mua engari e ahei ana mana e whakaputa he Karaati hou kua e whakaurua ki roto ki tera nga

I runga i te kupu tono mai a nga tangata uru ki nga whenua pumau e ahei ana ma te Kooti te ritenga kia wehewehea ranei kia kore ranei.

Ture mo nga whenua Maori.

kupu pupuru pehea ranei ki te mea na te Kooti te tikanga kia whakanoatia era ahakoa mau aua ritenga pupuru pehea ranei ki roto ki te Karaati tuatahi kua whakahokia.

Ko te ritenga mo te whakahokinga o te Karaati tawhito.

LI. E oti tika ana ki ta te Ture te whakahokinga mai o te Karauna Karaati mataati ina hoatu taua mea ki te Kooti me tetahi tuhituhi e marama ana ki to te Kooti titiro hei whakaatu i te hiahia o nga tangata na ratou taua whakahokinga mai mehemea ko ratou nga tangata i whakahuatia i te matamua ki roto ki te Karaati ko etahi atu tangata ranei he mea whakatatu taua Whenua kia ratou i runga i te kawenata na etahi atu tangata ranei ko ratou nga kai-whakariterite o era i taua wa.

Kia whakanoatia te Karaati tawhito me tona nama whakapapa.

LII. Ina tae atu ki te Hekeretari mo nga whenua Karauna ki tetahi atu tangata tika ranei taua Karaati mataati me te pukapuka tohutohu mo te whakahokinga mai kua oti nei te whakahua hei reira whakanoatia ai e ia taua Karaati me tona nama whakapapa me ata tohu e ia te pononga o te whakanoatanga ki tona ingoa me tuhi me tohutohu hoki e ia ki reira te take i whakanoatia ai.

Te whai mana o te whakanoatanga.

LIII. Pera tonu te whai mana o tenei whakanoatanga ano he mea whakanoa taua Karaati i runga i nga kawenga o te Ture mo te pera (ara o te *scire facias*.)

Te whai mana o te Karaati hou.

LIV. Rite tonu ki to te Ture titiro te mana o aua Karaati hou nei ki te mana kua oti nei te whakaatu mo nga Karaati e whakaputaina atu ana i runga i nga ritenga o tenei Ture.

V. NGA TAKOHA ME NGA UTU WHAKAWA.

V. NGA TAKOHA ME NGA UTU WHAKAWA.

(1.) *Takoha.*

(1.) *Nga Takoha.*

Nga takoha kia utua.

LV. I te hokonga mataatitanga i te whakahaeretanga tuatahi ranei o tetahi tikanga tuku e tangata ketia ai tetahi whenua pumau whenua Maori ranei (haunga ia te moakiti) ka tika kia utua ki a te Kuini e te tangata e hoko ana e rihi ana ranei i taua whenua e tetahi atu tangata ranei e uru ana ki reira he takoha i runga i nga ritenga ka takoto nei ara—

Te tangata e hoko ana i tetahi whenua hei whenua mona kia £10 i runga i nga £100 katoa o te utu mo te whenua te hoatu hei takoha ki a te Kuini.

Te tangata e rihi ana i tetahi whenua me utu i tenei tau i tenei tau i tetahi moni kia rite ki te £1 i runga i nga £10 katoa o te utu reti me tetahi moni hoki kia rite ki te £1 i runga i nga £10 katoa o tetahi whaina moni taunaha ranei mehemea kua whakautaina ki runga ki te whenua te pera kei roto i te rihi taua mea e piri ana i pau ranei taua moni i runga i te rihitanga.

Te tangata e whiwhi ana ki te moni a-tau e uru ana ranei ki te whenua pumau whenua Maori ranei i tetahi atu ritenga haunga anei kua tohutohungia ki konei me utu ia i tetahi moni kia rite ki te £1 i runga i nga £10 katoa o te utu whakarite kua tatu kua whakaaetia ranei kia utua me utu ranei ia i tetahi moni kia rite ki te moni utu mo te tau kotahi e puta atu ana ki a ia me utu moni ranei ia i tenei tau i tenei tau kei te Kai-whakapapa pukapuka Tiaki te tikanga te mea ia e ahei ano te karanga atu ki te Tino Kai-whakawa Tumuaiki i runga i nga ritenga kei muri nei te tauria ai :

Te mea ia mehemea kahore tetahi moni hei whakarite hei ingoa ritenga kau ranei i takoto ki roto ki te Rei me whakarite te takoha e totika kia utua i runga i te purerotanga ake o taua whenua o te wahi

Ture mo nga whenua Maori.

anako ranei kua oti te whakatangata ke ma tetahi Kai-karangaranga e whakaturia i tenei wa i tenei wa e te Kai-whakapapa pukapuka Tiaki e whakarite.

LVI. Ko taua takoha kua whakahuatia nei me hoatu ki te whare tiaki moni o te Koroni a tera ano te ritenga mo tona tiakanga i reira ko a muri iho nei whakaritea ai ma te Tino Kai-tiaki moni o te Koroni ma tetahi atu tangata ranei e tika ana mana taua Moni e tango e tuhi ki runga ki te Rei hiri rawa ki tona ingoa tana whakaae mo te taturanga o taua moni takoha ki tona ringa.

Nga takoha kia hoatu ki te whare utu moni o te Koroni.

LVII. Kua whakaritea anohoki ki te mea ka tautotohe te Kai-whakapapa pukapuka Tiaki raua ko tetahi tangata mo nga moni takoha e utua i runga i nga ritenga kua takoto nei ka tika ki ta te Ture kia pa atu te Kai-whakapapa pukapuka Tiaki ki te Tino Kai-whakawa Tumuaki haere a tinana atu ki a ia tuku atu anake ranei i te tauira o te Rei i tuku atu kia ia kia whakapapa mana hoki e ata tohutohu nga tikanga o te mea e whai mana i reira ina whakapapa na ma te Tino Kai-whakawa Tumuaki e whakaoti i reira kia hia ranei nga moni e totika kia utua hei takoha mo taua whakapapanga a ma te Tino Kai-tiaki moni o te Koroni e kohikohi e tango aua moni i to te Ture tikanga mo te tango ano he nama ki a te Kuini na te tangata nana te Rei i tuku kia whakapapa na era atu tangata ranei e whai tikanga ana ki taua whenua me i whakapapa taua Rei.

Ki te whai tautotohe e ahei ana ma te Tino Kai-whakawa Tumuaki e whakaoti.

LVIII. Kahore te pukapuka whakatangata ke te rihi ranei (ko te moakiti anake te kore) tetahi atu pukapuka ranei e tangata ketia ai te whenua Pumau whenua Maori ranei i runga i te hokonga retinga ahatanga ranei e tautika ana kia puta te takoha i runga i nga ritenga kua oti nei te whakatakoto e whakapapa e whai mana ranei ki to te Ture titiro ki to te tika ranei kia oti ra ano te hiri e te Tino Kai-tiaki moni o te Koroni ki tona ingoa te pukapuka whakaae mo te taturanga o te takoha ki tona ringa.

Kahore he mana o te pukapuka whakatangata ke i te whenua kia utua ra ano te takoha.

LIX. I roto i nga pukapuka tuku whenua katoa ahakoa rihi aua pukapuka pehea ranei (ko te moakiti anake te kore) me tohutohu tonu te moni utu tuturu utu whakarite ranei kua utua kua whakaaetia ranei kia utua ki te tangata nona te whenua ki runga ki te Rei aha ranei a ki te hira ake era i te kotahi me ata tohutohu aua moni ki roto ki te pukapuka e koni ake ana ona ritenga e whai tikanga ai te tangata ki runga ki te whenua pumau whenua Maori ranei a ki te mea kahore i tohutohungia tikatia taua moni utu tuturu utu whakarite ranei a ka riro taua whenua te hoko te rihi (haunga ia te mea i oti i runga i te hoatu noa) ko te kai hoko o taua whenua ko ia tangata ko ia tangata ka whainatia kia kua te whaina e neke ake i te Rima tekau Pauna a ka utaina anohoki hei nama ki runga ki te tangata e hoko ana i taua whenua hei whenua mona e rihi ana ranei i taua whenua tetahi moni mana e utu kia ta-taki-toru ake te utu i te ritenga o te moni takoha e utua me i tohutohungia tikatia te moni utu tuturu utu whakarite ranei ki runga ki te Rei ko taua takoha ta-taki-toru e ahei ana kia mahia ki to te whakawa ritenga ki roto ki te Kooti e eke tona ritenga ki runga ki taua moni e te Tino Kai-tiaki moni o te Koroni e tetahi ranei o nga Kai-tiaki moni a e taea ana e ia te tango aua moni e rua ki te ringa kaha muringa iho ka utua ngatahitia e ia ki roto ki te Whare tiaki moni o te Koroni i runga i te ritenga kua oti nei te whakahua.

Te whaina ina tohutohungia tekatia ki roto ki te Rei te moni utu kaore tera ke i nui atu taua moni.

LX. Te Roia tangata ranei e mahi ana e tuhituhi ana i te Rei pukapuka tuku aha ranei e whakamahia ana ranei e tetahi tangata i runga i te hokonga o te whenua e whakahuatia ana ki reira a ka tuhia e ia me tana mohio tonu e he ana tana tuhinga ki taua Rei tetahi moni iti iho i te moni e utua ana hei utunga tuturu utunga whakarite

Te Whaina ina whakatekaina e te tangata te moni utu.

Ture mo nga whenua Maori.

ranei kua tatu kua whakaaetia ranei kia utua ki te uru ranei ia ki tetahi whakahaeretanga penei ka whainatia ia mo tana hara ina kitea te tika kia Rima rau Pauna te utu me tango tenei moni i runga i te ringa kaha ki te mea he Roia te tangata i pa ki tenei hara a ki te kitea te tika o tona paanga ki to te Ture titiro he tika kua mutu tana mahi roia ake tonu atu.

Keite Kai-whakapapa pukapuka Tiaki te tikanga kia whakaoatitia te tangata kia mohiotia ai te pono nga o te moni utu kua tohutohungia ki runga o te Rei.

LXI. Ina tukuna atu te Rei pukapuka tiaki aha ranei ki te Kai whakapapa pukapuka Tiaki kia whakapapa kei a ia te tikanga kia whakaoatitia te Roia te tangata ranei e tuku atu ana i taua Rei i runga i te ritenga o te ki pono mo te tino tika o te tohutohunga ki roto ki taua Rei aha ranei o nga moni utu tuturu utu whakarite ranei mo te whenua e whakatangata ke-tia ana e tera a e taea ano e ia te pupuru taua Rei aha ranei te karanga hoki te tangata nga tangata katoa ranei e uru ana e tohutohungia ana ranei e tera tona urunga ki te whenua i runga i taua Rei aha ranei kei a ia ranei te tikanga kia kaua ia e tahuri atu ki te whakapapa i taua Rei aha ranei kia tae atu ra ano te tangata nga tangata ranei ki tana tari whakapuaki ai i te ki pono e ahei ana ano hoki ma te Kai whakapapa pukapuka Tiaki e whakaoati aua tangata i runga i tenei Na ko nga tangata katoa e oati teka ana i runga i tenei whakaritenga ka meingatia kua oati kino ratou i te teka a ki te mea ka kitea te pono o tenei ki to te Ture titiro he pono e taea ana taua tangata aua tangata ranei kia tukua ki te whareherehere kia mahi tonu i te mahi taimaha mo tetahi takiwa kia kaua e roa atu i nga tau e rua.

*(2.) Utu-whakawa.**(2.) Utu-whakawa.*

Ko nga utu-whakawa e totika ana kia utua.

LXII. He tika ki ta te Ture ma te Tino Kai-whakawa Tumuaki ma tetahi Kai-whakawa Tumuaki ranei (kei tona tuponotanga te ritenga) e tono i runga i tana whakaaro e tango he utu-whakawa kia penei te ritenga me anei ka tuhia ki te rarangi ki raro iho nei ko etahi anake ranei te tango kei tona whakaaro te ritenga ara—

	£	s.	d.
Ina ata kimihia tetahi take ina whakawakia ...	1	0	0
Mo nga ra katoa e pau ana ki muri iho o te ra tuatahi	1	0	0
E pau ana i runga i te ki a te tangata ara mai ki te whakahinga i te take a tetahi mo te ra kotahi ...	1	0	0
Ata tirohanga o te mapi kaua e koni ake i te ...	1	0	0
Pukapuka whakaatu Take	1	0	0
Kawenata whakariterite	1	0	0
Karauna Karaati	1	0	0

Kei te Kooti hoki te ritenga kia kaua e aro ki te whakarongo i tetahi mea kia kati ranei te whakahaere i tetahi whakawa kia puta ra ano te utu whakawa mo reira te moni e totika ana kia utua.

E ahei ana te whakarite taihoa nga moni utu e whakaputa otira me whai tikanga mara kia tuturu ai.

LXIII. Kua whakaritea hoki ki te mea na te rawakore o tetahi tangata te taea ai e ia te hoatu te utu-whakawa he tika ki ta te Ture ma te Kooti i runga i tona ake whakaaro e waiho taua moni ki runga o te whenua e ata kimihia ana ona ritenga me tuhi hoki te nui o aua moni ki runga ki te pukapuka whakaatu Take ki te Karauna Karaati ranei a me matua hoatu taua moni ki te Tino Kai-tiaki moni o te Koroni ki tetahi ranei o nga Kai-tiaki moni i te mea kahore ano i whakapapa noatia tetahi pukapuka whakatangata ke i taua whenua Maori whenua pumau ranei e mau ana ona ritenga ki roto ki taua pukapuka whakaatu Karaati ranei.

E ahei ana ma te Kooti e whakarite nga utu-whakawa kia hia ranei.

LXIV. Kua takoto ano hoki he ritenga ma te Kooti e whakarite ina homai tetahi mea ki tona aroaro kia whakawakia i runga i nga tikanga o tenei Ture kia utua mai e te tangata nana te tono e ia tangata e ia tangata ranei na ratou te whakawa nga moni mo te whakawakanga kia rite ki ta te Kooti titiro e tika ana.

Ture mo nga whenua Maori.

VI. WHAKAPAUPAUNGA O NGA MONI.

LXV. Nga moni utu hara katoa pehea ranei e puta i runga i nga tikanga o tenei Ture me nga takoha utu-whakawa ranei me era atu moni e totika ana kia utua ki a te Kuini (haunga ia te moni utu mo te whakapapanga o nga Rei) me hoatu ki te Whare tiaki moni o te Koroni e te tangata ko ia te kai tango i aua moni ma te Tino Kai-tiaki moni o te Koroni e whakatuwhera ki roto ki ana pukapuka tetahi wharangi hou me hua tona ingoa ko te tikanga mo nga moni o te Kooti mo nga whenua Maori me ata tohutohu e ia ki reira nga moni katoa e puta atu ana e utua ana ranei e ia ki te tangata i runga i te mana o tenei Ture.

LXVI. Ko nga moni e puta penei ana ki te Tino Kai-tiaki moni o te Koroni me whakarite tuatahi hei take putanga mo te utu tau ki nga Kai-whakawa Tumuaki me era atu Apiha o te Kooti mo nga moni hoki e pau ana i runga i te whakahaeretanga o nga tikanga o tenei Ture ko te toenga ina pau enei te utu ka waiho hei moni puta mai i roto i te tau mo te Koroni.

VII. TIKANGA MO TE MAHI RURI WHENUA.

LXVII. Kahore e tika ki ta te Ture kia whai tikanga te Kooti i roto i te whakawa kia aro atu ranei ki te ruritanga whenua a te kai-ruri kahore i whakaturia e te Kawana hei kai-ruri whenua i runga i nga tikanga o tenei Ture otira kua whakaritea e ahei ana te Kooti te whaitikanga i roto i te whakawa ki te tika ki tona titiro kia aro atu ki nga ruritanga whenua tuku ki te Karauna na etahi Apiha o te Kawanatanga i mahi ki nga ruritanga whenua ranei kua Karaatitia i mua atu o te otinga o tenei Ture ahakoā kihai era i mahia e te kai-ruri whenua i whakaturia i runga i nga ritenga o tenei Ture.

LXVIII. Ki te mea kua oti te ruri tetahi whenua e tetahi kai-ruri i runga i te hiahia o te tangata e ki ana nona te whenua a ka hoatu te mapi o taua whenua ki te aroaro o te Kooti ina whakawakia te take tangata ki reira a ki te marama ki to te Kooti titiro kahore ano i utua noatia taua Kai-ruri mo tana mahi ruri mo te mapi hoki a ka puta i roto i te whakawa te pukapuka whakaatu Take ki taua tangata Maori ka tika ki ta te Ture ma te Kooti e whakarite ko te Karauna Karaati e puta ana i runga i taua pukapuka whakaatu me hoatu kia purutia e taua kai-ruri whenua e whai paanga ana ki reira a mana e pupuru kia ea marire ra ano tana moni tika.

LXIX. Ka whakaritea hoki i nga wa katoa ina puta he whakatete ki te kai-ruri me nga tangata Maori na ratou te mahi kei a ia mo te nui o te utu mo te ahua ranei o te mahi e mahia ana mo tetahi atu mea ranei e take ake ana i roto i taua mahi ma te Kooti e patapatai nga tikanga o taua mea e whakarongorongo nga kupu a nga kai-korero e whakaoti hoki taua mea i runga i ona ritenga ki ta te Kooti e kite ai he tika a e tuturu tonu iho taua whakaotinga ki aua tangata.

LXX. A kua whakaritea hoki mehemea kua puta i tetahi tangata tana pukapuka tonu ki te Kooti kia kimihia tona take ki tetahi whenua Maori a whakapaua ana tana moni hei utu mo te ruritanga tika o tera wahi kitea iho i roto i te whakawa tera ke nga tangata e uru tika ana ki taua whenua ki tetahi wahi ranei o taua whenua i runga i to te Maori tikanga he tika ki ta te Ture ma te Kooti e whakarite ina whakaputaina te pukapuka whakaatu ki aua tangata kua kitea nei to ratou take tika ki reira kia utua e ratou te katoa te wahi totika ranei o te moni utu mo te ruritanga o taua wahi ma te Kooti e whakaaro te nui o te moni e totika ana kia utua iho e aua tangata ki te kai-ruri mehemea he wahi itiiti taua moni ehara i te utu mo te mahi katoa me tatu iho ki te kai-ruri hei whakamama ake i te utu e whakaputaina atu ana ki a ia e te tangata mataati.

VI. WHAKAPAUPAUNGA O TE MONI.

Ko nga takoha me era atu o nga moni puta mai me hoatu ki te Whare Tiaki moni o te Koroni.

Whakapaupauga o aua Moni.

VII. TIKANGA MO TE MAHI RURI WHENUA.

Me whai pukapuka whakatu i a ratou nga kai-ruri whenua.

Kei te Kooti te tikanga kia hoatu te Karauna Karaati kia puritia e te kai-ruri whenua.

Ki te whai tautotohe e ahei ana ma te Kooti e whakaoti.

Nga moni utu ruritanga e ahei ana te whakarite kia utua e ia tangata e ia tangata.

Ture mo nga whenua Maori.

He mea ano e ahei
kia kaua e matua
ruritia te whenua.

LXXI. Otira kua whakaritea ano hoki i roto i nga whakawakanga ata kimihanga whakahaerenga katoa ranei i runga i nga ritenga o tenei Ture ka tika ki ta te Ture ma te Kooti ki te aro pai tona whakaaro ki reira e whakawa e ata kimi e whakaoti ranei taua mea i te mea kahore ano i oti noa te ruri te whenua mo reira te whakawa aha ranei ahakoa pehea ranei nga ritenga o etahi o nga rarangi kua waea nei e tenei.

VIII. ERA ATU WHAKA-
RITENGA.

Panuitanga aha aha
e puta atu ana i te
Kooti.

LXXII. Nga kupu whakaatu me era atu whakahaerenga katoa pehea ranei pehea ranei e puta atu ana i te Kooti me tohu te pononga o aua mea ki te Hiri o te Kooti.

Ki te whakahuatia te
ingoa o tetahi tangata
ki roto ki te Puka-
puka whakariterite
me puta utu kore atu
tetahi ki a ia.

LXXIII. Ki te whakahuatia te ingoa o te tangata ki roto ki tetahi pukapuka whakariterite me te marama o tona take ki te whenua Maori ka puta utu kore atu ki a ia tetahi tauira o taua pukapuka whakariterite ina pa atu ia ki te Kooti.

Nga Rei katoa me
whakaotioti ki te aro-
aro o te Kai whakawa
Tumuaki o tetahi Kai
whakawa ranei.

LXXIV. Nga pukapuka whakatangata ke pehea ranei e whai ritenga ana ki te whakatangata ke i te whenua pumau whenua Maori ranei ki tetahi Pakeha ki tetahi atu tangata Maori ranei me whakamaori ki te kai tuku taua pukapuka whakatangata ke pukapuka tuku ranei a me whakaoti e ia ki te aroaro o te Kai whakawa Tumuaki o tetahi atu Kai whakawa ranei me tuhi hoki e taua Kai whakawa tona ingoa ki runga a me apiti atu te oati o te tangata nana i whakamaori hei tohu mo te tika o tana whakamaoritanga mo te marama o tera ki taua tangata Maori me whakaoati taua tangata ki te aroaro o te Kai whakawa Tumuaki o te Kai whakawa ranei a e pera tonu te whai mana o taua whakaoatitanga ki to te Ture titiro me to te oati he mea whakapuaki i runga i nga tikanga o te Ture 5 6 upoko 62 o Wiremu IV. Kingi o Ingarangi.

Ko nga taumautanga
katoa mo te hoko
whenua Maori e noa
ana.

LXXV. Nga pukapuka katoa mo te tuku whakatangata ke whaka-
tapu ranei te hoatu noatanga te whai kupu te whai tikanga ranei mo
tetahi whenua Maori kahore ano i puta noa atu te pukapuka whakaatu
Take mo reira e noa ana.

Whenua rahui hei
huarahi aha aha.

LXXVI. I roto i nga whenua e Karaatitia ana i runga i nga tikanga o tenei Ture ka tika ma te Kawana i ia wa i ia wa ki muri iho o te Karaatitanga e tango e motuhake hei painga mo te katoa kia kotahi kia hia ranei huarahi maro i roto i taua whenua te mea ia kaua te whenua e riro ana i runga i tenei tikanga e poka ake tona nui i te 5 eka i roto i nga eka 100 kua whakaritea ano hoki hei tika ki ta te Ture ma te Kawana ina pai ia ki te pera e tuhi ki runga ki te Karaati ki tetahi atu Rei ranei kia mahuetia taua tikanga nei ki te whenua mo reira taua Karaati Rei ranei kua whakaritea ano hoki kia kaua e tatu nga ritenga kua takoto ki roto ki tenei rarangi ki runga ki te whenua e takoto karapotia ana i te taiepa e kapi ana ranei i te whare i te kari i te mahinga i te kari rakau he whenua whakapaipai taua whenua he mara kai ranei Kua whakaritea ko tenei ritenga me mutu ina pahemo noa nga tau he kotahi tekau ki muri iho o te ra i mana ai te Karaati.

E ahei ana kia whaka-
putaina he moni ki te
tangata Maori hei
utu ki te kai-ruri.

LXXVII. Kei a te Kawana te whakaaro kia whakaritea i runga i te tonono a nga tangata Maori no ratou te whenua kia whakaritea e ia kia ruritia kia whai mapi-tia tetahi whenua Maori ko te utu mo taua mahi me whakaputa atu i roto i nga moni kua whakaritea hei moni whakapau ki runga ki nga take Maori ko te ritenga mo te utunga mai ano o aua moni e nga tangata Maori no ratou te whenua me waiho ma te Kawana i roto i tona Runanga ake e whakatakoto.

Kahore tenei Ture e
eke atu ki runga ki
nga ritenga o nga
Ture whakaotioti
tikanga whenua.

LXXVIII. Kahore he mea e takoto ana i roto i tenei Ture e eke atu ki nga whakaritenga mo te whenua ki nga tangata Maori o mua atu o te tekau ma wha o nga ra o Hanuere 1840 e whakarangona ano era

Ture mo nga whenua Maori.

mea e taea ano te whakatatu te whakaotioti i runga i te ritenga o nga Ture whakaoti tikanga whenua e whai mana ana i te wa e whakaotiotia ana aua mea.

LXXIX. Kahore he mea e takoto ana i roto i tenei Ture e whakairoia ketia hei kape atu ki tahaki i tetahi whenua e Karaatitia e peheatia ranei i runga i aua ritenga nei kia kore ai e tau ki reira nga ritenga o te Ture tikanga ki nga Takiwa Maori ("Native Districts Regulation Act 1858") o te Ture whakawa ki nga Takiwa Maori ("Native Circuit Courts Act 1858") o etahi Ture whakatikatika i tetahi i ngatahi ranei o era e whai mana ana i taua wa kia oti ra ano te hoko te whakatangata ke ranei e nga kai-pupuru i nga Karauna Karaati e o ratou kai-whakariterite ranei to ratou whenua urunga ranei ki aua whenua pumau kei roto nei era whenua kei te Takiwa kua oti te whakatu hei Takiwa i runga i nga tikanga o tetahi o aua Ture ngatahi nei ranei.

O te Ture whakatakoto Ture iti ki nga Takiwa Maori ("Native Districts Regulation Act 1858") o te Ture whakarite Kooti Maori ranei ("Native Circuit Courts Act 1858").

LXXX. Kua whakaritea ano hoki ko nga Takoha katoa moni ranei e tapoko ana ki roto ki te Whare tiaki moni o te Koroni i runga i nga tikanga o tenei Ture i muringa iho o te tangohanga o te moni utu tau mo nga Kai-whakawa Tumuaki me era atu Apiha o te Kooti i te paunga hoki o era atu moni e pau i runga i nga tikanga o tenei Ture ko te moni e toe ka meinga hei moni mo nga tikanga o te Ture whakaputa moni ki Niu Tireni i runga i te ritenga o te Kaitaonga ("New Zealand Loan Act 1856") pera tahi me te moni e puta ana i roto i te tau ina hokona nga whenua takoto noa o te Karauna i Niu Tireni a e whakaritea a nga wa katoa ki runga ki tera tetahi wahi o taua moni Kaitaonga i riro mai nei i runga i nga tikanga o taua Ture i te moni e tika ana i runga i tona nui iti ranei kia ea ra ano taua moni Kaitaonga me te koha a-tau o aua moni katahi ka kore te penei.

Ki runga ranei ki nga ritenga o te Ture whakaputa moni mo Niu Tireni i runga i te tikanga o te Kaitaonga ("New Zealand Loan Act 1856").

IX. KARANGA KI TE KOOTI KE.

LXXXI. He tika ma te Kawana i roto i tona Runanga e whakarite kia whakarangona tuaruatia ano ki te aroaro o tetahi Kai-whakawa Tumuaki o te Kooti kia kotahi kia tokohia ranei me nga Ateha tokorua tokohia ranei (kei te Ki Runanga te tikanga) tetahi mea kua rangona nei ano e te Kooti i runga i nga ritenga o te whakawa kua oti nei te whakatakoto e tenei Ture me whakaatu ki roto ki taua Ki Runanga te wa e turia ai te whakawa Na puta kau ano enei ritenga mo taua mea nei te mahi heoti ano kua noa katoa era atu kawenga o te Ture ki runga ki taua mea ka timataia houtia ano te Whakawa a e pera te tikanga mo te whakahaere o tenei me nga ritenga kua takoto i te Ture nei mo nga mea pera katoa.

IX. KARANGA KI TETAHI ATU KOOTI.

Kei a te Kawana te ritenga kia whakaputaina e ia te Ki i roto i tona Runanga kia ata whakarangona tuaruatia e te Kai-whakawa tetahi take kua rangona nei ano ki mua atu.

X. WHAKARITENGA KE ATU.

LXXXII. A no te mea na tetahi Ture o te Runanga Nui o Niu Tireni i huaina nei ko te "Ture tono whenua me te pukapuka whakaae 1858" i meatia i runga i etahi ritenga i roto i te Porowini o Weretona ko nga kai pupuru tono whenua i puta i te Teretere Niu Tireni i whakaaetia kia whaitikanga ki te whiriwhiri whenua a i kiia kia whiriwhiria he wahi i runga i nga pukapuka tono whenua nga wahi i whakatakotoria e te Teretere Niu Tireni i meatia kia whiriwhiria i Manawatu i hea atu i roto i nga rohe o taua Porowini ina oti te tikanga mana Maori o runga te patu ki te moni a i taua Ture ano i meatia ki te motuhia ka wehea e te Huperitene o te Porowini tetahi wahi i roto i aua papa whenua hei taone i mahia i runga i te meatanga o taua Ture na reira ka tika kia whiriwhiria e nga kai pupuru i aua tono whenua he wahi mo ratou i roto i nga whenua kua oti te whakatakoto hei whenua ngakinga i roto i te tini o nga Takiwa ko te mana Maori ia o runga kia mutu i reira i roto ranei i nga tau e rua A no te

X. WHAKARITENGA KE ATU.

Te Tutakitanga o te Papa o Manawatu ki waho o nga ritenga o tenei Ture.

Ture mo nga whenua Maori.

mea kihai i whakaritea te paenga mai mo te whiriwhiringa i te whenua i roto i nga papa oneone i whakaaetia ra tera pea i muri iho nei e puta nga tautohetohenga ki te toronga haeretanga o tenei Ture ki runga ki nga tikanga o tera a no te mea he pai kia whakakahoretia aua tautohetohenga ka tika kia korerotia nga toronga nga paenga mai o te rohe te whakamahinga hoki o aua tikanga ka whakapuakina i muri iho nei:—

Na Kia Mana nga tikanga katoa mo te whiriwhiri whenua i runga i taua Ture i whakaaetia ki nga kai pupuru o nga Tono Whenua o te Teretere Niu Tireni i roto o te Porowini o Weretona me whakamotuhake te whiriwhiringa o aua tangata ki te papa-oneone e huaina ana ko te “papa o Manawatu.”

PAPA O MANAWATU.

Timata ai te rohe o tenei papa ki te ngutu awa o Ohau ka ahuru ki te taukaka o Tararua (ko te tikanga o te Kapehu 90°) haere tonu i te pae o Tararua o Ruahine a te matapuna o Oroua ka ahuru ki te awa o Rangitikei (ko te tikanga o te Kapehu 282°) ka haere i roto i te awa o Rangitikei a tapatu ki te moana ka haere i te takutai tutuki noa ki te wahi i timata ai te rohe.

Nga whakaritenga ki te puta he pera a muri nei mo te tuku whenua ki te Karauna e taea te whakaoti.

LXXXIII. A no te mea tenei kua oti ko a muri nei ranei oti ai i etahi tangata whakatu marire mo tera mahi te whakatakoto he ritenga ki te aroaro o nga iwi Maori no ratou te whenua ki te aroaro ranei o o ratou Kai-whakariterite kia tukua mai he whenua ki a Te Kuini Na kia mana hei tika ki ta te Ture ma te Kawana e tukutuku ki te Kooti aua whakaritenga a ma te Kooti e ata kimi te take ki reira me te urunga o te tangata ki taua whenua i runga i te tikanga kua takoto i tenei Ture ma te Kooti hoki e whakaputa ana kupu whakariterite mo te whakaoti o taua mea i runga i nga ritenga e tika ki to te Kooti titiro mo te wehewehenga ranei o te whenua ki nga tangata e uru ana ki reira i runga i te ritenga e tika ki to te Kooti titiro Te mea ia kua whakaritea ko nga whenua Maori katoa kua eke tetahi ritenga ki runga a kahore ano i oti noa te whakarite taua mea i te wa e whai mana ai tenei Ture ka kapea ki waho o nga ritenga o tenei Ture a tae noa ki te 31 o nga ra o Tihema 1866 ki te kore e whairi tenga ketia e te Kawana.

Tauira.

TAUIRA.

Pukapuka whakaatu Take i whakaritea kia whakaputaina e te Kooti Whenua Maori o Niu Tireni i te Kooti i turia ki Porowini o Takiwa o i te roto i te Porowini o nga ra o 186

Takiwa o Porowini o }
I te mea mo te pihhi whenua i roto i te Porowini o i te Takiwa o te ingoa o te pihhi ko

KI A RATOU KATOA E TAE ATU ANA ENEI HANGA KI RATOU he whakaaturanga tenei ko tangata i runga i te Tikanga Maori no katoa taua pihhi whenua i i te Takiwa o i roto i te Porowini o e kiia nei tona ingoa ko te nui o taua wahi ki to te ruri ritenga nui ake iti iho ranei timata mai te rohe i

rite tahi ki te whakaahuatanga o taua whenua i te mapi e piri tahi nei me tenei me nga tikanga katoa aha aha o taua whenua.

I tukuna atu i raro i te ringa o whakaputa atu hoki i raro i te Hiri o taua Kooti i te Kai.whakawa Tumuaki o te Kooti he mea o nga ra o 186

He mea tuhi ki roto ki te pukapuka Nama Wharangi } (L.S.)
Karaka Whakapapa.

I tukuna atu i o nga ra o i te 186 }
Tino Kai-tuhituhi.

KUPU APITI.—Tikanga pupuru pehea ranei kua whakautaina ki runga ki te pihhi whenua mo reira te Pukapuka whakaatu e piri nei ki te taha ki tua o tenei.